

но может быть вычислена путём расчётов.

Вследствие огромного многообразия шумозащитных средств и шумозащитных мероприятий мы принимаем величину Σ_3 на базе сметных стоимостей каждого из шумозащитных средств и шумозащитных мероприятий, которые вводятся в программу вручную.

Нами с учётом основных положений [7] в 2009 г. составлена компьютерная программа, позволяющая производить вычисления по общему алгоритму (3) с учётом всех вышеуказанных составляющих.

1.Самойлюк Е.П., Гилёв В.В., Трошин М.Ю. Качество жизни и градостроительство // Строительство, материаловедение, машиностроение: Сб. науч. трудов. Вып.38. – Днепропетровск: ПГАСА, 2006. – С.119-124.

2.Борьба с шумом на производстве: Справочник / Е.Я.Юдин, Л.А.Борисов, И.В.Горенштейн и др.; Под общ. ред. Е.Я.Юдина. – М.: Машиностроение, 1985. – 400 с.

3.Абракітов В.Е. На шляху до наукових відкриттів. – Харків: Парус, 2007. – 424 с.

4.Селіванов С.Є., Абракітов В.Е. Програма для розрахунку соціально-економічного ефекту шумозахисних заходів // Науковий вісник будівництва. Вип.42. – Харків: ХДТУБА ХОТБ АБУ, 2007. – С.209-217.

5.Абракітов В.Е. Багаторазові відбиття звуку в акустичних розрахунках. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 416 с.

6.Абракітов В.Е. Картографування шумового режиму центральної частини міста Харкова. – Харків: ХНАМГ, 2009. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://abrakitov.narod.ru/Monograph/Card-noise.djvu>. – Заголовок з екрану.

7.Абракітов В.Э. Образность восприятия – основа наглядности современных математических моделей // Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. "Оптимізація наукових досліджень – 2009". – Миколаїв: НУК, 2009. – С.202-205.

Получено 01.09.2009

УДК 396.1

С.В.КУРАКСА

Харківський інститут управління

СТРАТЕГІЇ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В КОНТЕКСТІ ПАРАДИГМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ І ГЕНДЕРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ

Аналізуються перспективи стратегії планування сталого територіального розвитку на базі синергії місцевих громад та застосування повноважень їх мешканців щодо моніторингу, контролю та розширення практики застосування важелів впливу на органи місцевого самоврядування в контексті забезпечення нарощування і ефективного використання людського капіталу шляхом втілення на регіональному рівні програм «позитивних дій» для вирішення гендерних проблем.

Анализируются перспективы стратегии планирования устойчивого территориального развития на базе синергии местных общин и применения полномочий их жителей относительно мониторинга, контроля и расширения практики применения рычагов влияния на органы местного самоуправления в контексте обеспечения наращивания и эффективного использования человеческого капитала путем воплощения на региональном уровне программ «позитивных действий» для решения гендерных проблем.

The prospects of strategy of planning of steady regional development on the base of synergy local territorial communities and application of plenary powers of habitants in relation to monitoring, control and expansion of practice application levers influencing on organs of local self-government in the context of providing increase and effective use of still human capital by embodiment at the regional level of the programs «positive actions» for the decision of gender problems are analyses.

Ключові слова: сталий територіальний розвиток, стратегічне планування, синергія, гендерні проблеми, позитивні дії, повноваження, людський та соціальний капітали, моніторинг, контроль.

Парадигма сталого розвитку людства ґрунтується на засадах, які полягають у збереженні невідновлюваних природних ресурсів як всієї планети, так і кожної окремої країни та її територіальних спільнот шляхом забезпечення у національних і територіальних спільнотах гармонізації тріади сталого людського розвитку, що має соціальну, економічну та ресурсно-екологічну складові, в такий спосіб, який ставить темпи економічного розвитку і обсяги споживання у залежність від можливостей відновлювання відповідної ресурсної бази розвитку та підтримання і покращення екологічного балансу природного середовища [1].

В рамках цієї парадигми економічний розвиток національних спільнот та їх територіальних складових, який ґрунтується на викладених вище загальних засадах, вважається сталим за наступних умов:

- поточний баланс між економічною діяльністю національних і територіальних спільнот і станом навколишнього середовища не повинен погіршуватися;
- віддалені результати впливу на природу з боку людини в процесі економічної діяльності і спрямованість соціально-економічного розвитку повинні забезпечувати відтворення природного оточення та покращення екологічного стану середовища існування людини;
- економічний і соціальний розвиток суспільства повинні ґрунтуватися на забезпеченні рівності не тільки прав, а і можливостей всіх членів суспільства на доступ до ресурсів розвитку [2].

Відносно останньої умови зауважимо, що викладене в ній загальне твердження вимагає деталізації як у змістовному сенсі, так і у площині практичного застосування.

У зв'язку з цим висуваємо і в подальшому будемо керуватися постулатом, що суспільно-економічні відносини у людському суспільстві вимагають такої соціальної регуляції і загальної стратегії планування розвитку територіальних спільнот, які спрямовані на забезпечення рівних можливостей для розвитку особистостей у способи, котрі визначатимуться їх людським потенціалом, а не поточним соціальним положенням, і сприятимуть збільшенню суспільної віддачі особистості та

покращенню якості життя людей у відповідності з їх людським капіталом, поставленим на службу суспільства.

Усвідомлення людством обмеженості обсягів невідновлюваних природних ресурсів планети веде до розуміння того, що сталий розвиток може бути забезпечений тільки шляхом отримання нових знань про світ і оточуюче середовище, а також створенням таких нових технологій, що забезпечать широке і повне використання невичерпних ресурсів, стабільне використання відновлюваних, максимальне збереження невідновлюваних природних ресурсів та повного використання вторинної сировини і можливостей утилізації відходів виробництва і життєдіяльності [3], яке визначається як інноваційний сталий розвиток і має, відповідно, планетарний, континентальний, національний, регіональний та місцевий виміри. Тупиковий характер екстенсивного використання природної ресурсної бази людства із-за обмеженості відновлюваних, та вичерпності невідновлюваних природних ресурсів вимагає забезпечення соціально-економічного розвитку людських спільнот саме інноваційним шляхом.

Зазначені інноваційні підходи і відповідні моделі сучасного розвитку в значній мірі реалізуються у передових країнах світу де, поперше, від 75 до 100% приросту ВВП забезпечується не за рахунок екстенсивного використання ресурсів, а шляхом одержання нових знань і створення на їх базі нових технологій і товарів з малою ресурсною та енергетичною місткістю, високою ефективністю і надійністю, які впроваджуються у різних сферах життя цих сучасних суспільств і тиражуються й розповсюджуються в інших країнах світу [4]. По друге, соціальна організація цих суспільств налаштована на забезпечення гармонізації суспільно-економічних відносин і будується на засадах громадянського суспільства.

Усвідомлення безальтернативності інноваційного шляху розвитку веде до розуміння того, що головними ресурсами розвитку є, поперше, самі люди, природа яких передбачає як кількісне відновлення і зростання, так і якісне поліпшення, наприклад, за рахунок розвитку інтелектуального та інноваційного потенціалу особистостей, а по-друге – ті можливості, що закладені у здатності людей до особистої і суспільної самоорганізації.

У людських спільнотах ці якості ведуть до утворення людського капіталу суспільства, який розуміється як сумарна кількість позитивних якостей його індивідів, та соціального капіталу, що розглядається як рівень самоорганізації суспільства, котрий знаходить свій прояв у фундації і інституціональному закріпленні системи органів влади і державного управління та місцевого самоврядування, а також у ство-

ренні самоорганізованих структур, які виникають на громадських за-
садах з метою віддзеркалення, відстоювання та погодження інтересів
різних груп і класів соціуму [5].

Соціальний капітал зростає шляхом синергії і самоорганізації, що
втілюються у вмінні та навичках конструктивно залагоджувати внут-
рішні суперечності, які завжди присутні у суспільстві, консолідуватися
перед загрозою зовнішніх і внутрішніх викликів, а також одержувати
конкурентні переваги в міжнародному оточенні за рахунок об'єднання
ресурсів членів таких співтовариств [5]. Нарощування соціального ка-
піталу, за умов наявності особистих, економічних і політичних свобод,
у кінцевому підсумку веде до розбудови громадянського суспільства,
яке у свою чергу сприяє організації управління і самоврядування наці-
ональних і територіальних спільнот у такий спосіб, що людський ка-
пітал та інші ресурси розвитку нарощуються і використовуються в інте-
ресах всього суспільства найбільш ефективно.

Практично, чим більше в соціумі існує громадських організацій,
чим краще налагоджені між ними зв'язки і чим організованіше їх солі-
дарні дії, тим сильніший їх вплив на ухвалення рішень органів управ-
ління з суспільно значущих питань і, відповідно, більшим є соціальний
капітал такого суспільства, а також вище якість життя людей [6].

З огляду на викладене вважаємо, що рівень розвитку і позитивні
взаємозв'язки між людським і соціальним капіталами суспільства ба-
гато в чому визначають ефективність сталого розвитку, конкурентос-
проможність національних і територіальних соціумів у сучасному світі,
і рівень якості життя людей та мають свою гендерну складову.

В цьому контексті ставимо за мету надати пропозиції щодо стра-
тегічного планування гендерних синергетичних перетворень, реаліза-
ція яких через механізми державного управління та самоорганізації на
базі соціального капіталу вітчизняного суспільства допоможе створити
в територіальних громадах країни та їх регіональних об'єднаннях на-
лежні умови для повної реалізації людського капіталу, закладеного як
в чоловічій, так і жіночій частинах соціуму.

Для даного розгляду нами обрана лише частина з тих 12 пробле-
мних сфер, які викликають стурбованість світового співтовариства і
ООН наявністю в них дискримінації за ознаками статі та представлені
Пекінською декларацією і платформою дій, схвалених четвертою Все-
світньою конференцією із становища жінок [7], які, на наш погляд, є
актуальними для українського суспільства і стосуються нерівних мож-
ливостей жінок та чоловіків у різних сферах економічної діяльності і
доступу до ресурсів розвитку [8], а також у сфері «розподілу влади та
прийняття директивних рішень на всіх рівнях» [9].

З огляду на важливість урахування балансу інтересів різних суспільних груп при прийнятті соціально важливих управлінських рішень у проблемних сферах суспільного життя, доречно дослідити форми і методи, які доцільно застосовувати для соціально-економічної гармонізації і підвищення суспільної віддачі від людського і соціального капіталів у територіальних спільнотах, що мають чоловічу і жіночу складові та в інтересах соціуму повинні використовуватись найбільш ефективним чином.

Про реальний стан речей, який склався у вітчизняному суспільстві з дотриманням принципів гендерної рівності, а відтак і забезпеченням ефективного використання людського капіталу передусім жіночої частини національної спільноти, можна судити з матеріалів парламентських слухань на тему: «Рівні права і можливості жінок і чоловіків в Україні – реалії і перспективи», що пройшли у Верховній Раді України і відповідної Постанови ВРУ «Про рекомендації парламентських слухань» за згаданою темою [10].

Постанова ВРУ констатує, що на сьогодні Україна є суспільством гендерної нерівності, вимагає вжити в сфері управління на державному і місцевому рівнях конкретні заходи щодо формування суспільства гендерної культури і забезпечення рівності за ознакою статі у всіх сферах соціально-економічного життя країни. Реалізацією цих вимог у галузі законотворчості і створення на державному рівні необхідної нормативної бази і відповідальних управлінських структур стало прийняття Закону України [11], а також Указу Президента України [12].

В останньому документі окрім визначення конкретних управлінських структур, які повинні опікуватися рішенням комплексу гендерних проблем у центрі й на місцях, перед вітчизняними науковцями і фахівцями-практиками відповідного профілю ставиться завдання вирішення низки методичних, теоретичних і практичних питань, які стосуються формування в Україні суспільства гендерної рівності. Серед цих питань можна виділити два напрямки, що стосуються «сприяння створенню рівних умов для поєднання жінками і чоловіками професійних і сімейних обов'язків, у тому числі, шляхом розвитку соціальних послуг» (ст.1ч.2.5 [13]) та впровадження позитивних дій як «спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків в реалізації рівних прав, наданих їм Конституцією і законами України» (ст.1.5 [13]).

З огляду на вищевикладене, предметом наших досліджень є питання, пов'язані із стратегією планування територіального розвитку, які полягають у принципах та засадах забезпечення довгострокового соціально-економічного розвитку територіальних соціумів із викорис-

танням методів державного управління та можливостей самоорганізації територіальних спільнот на основі наявних ресурсних можливостей і перш за все їх людського потенціалу з урахуванням гендерної складової останнього.

Об'єктом дослідження в даній роботі є певні аспекти забезпечення в нашій країні рівних можливостей для жінок і чоловіків розвитку і реалізації їх людського капіталу через методи стратегічного планування та впровадження в практику управління, самоврядування і самоорганізації на регіональному рівні планових заходів щодо створення сприятливого клімату для реалізації рівних прав жінок і чоловіків у різних сферах соціально-економічного життя суспільства.

Обраний напрямок досліджень є актуальним тому, що гендерна нерівність, констатована у згаданій вище Постанові ВРУ [10], є як проблемою жінок, що складають 54% населення, так і соціальною проблемою національного співтовариства зав'язану на альтернативу прискорення, або гальмування розвитку нашої країни.

Зазначимо, що рівність прав на вільний розвиток людини, в тому числі і за ознакою статі в Україні закріплена конституційно, а відтак повинна забезпечуватись з використанням всіх можливостей суспільства і держави.

Метою даної роботи є розгляд питань, пов'язаних із стратегіями планування сталого територіального розвитку в контексті дотримання принципів гендерної рівності і забезпечення ефективного використання людського капіталу національного соціуму та його територіальних спільнот, а також обговорення шляхів вирішення існуючих в цій сфері протиріч та підвищення ефективності розвитку вітчизняного суспільства і досягнення ним конкурентних переваг у міжнародному змаганні за доступ до ресурсів розвитку і ринків збуту.

В даній роботі ми висуваємо положення, що при стратегічному плануванні розвитку як на національному, так і на територіальному рівнях треба спиратися на наступні складові: інноваційний характер розвитку, забезпечення умов для суспільної синергії, сприяння та стимулювання розвитку людського і соціального капіталів.

В нашій країні 54% населення становлять жінки [14], але не дивлячись на прийняття „Державної програми з утвердження гендерної рівності» в широкому суспільстві не сформовано свідомої стурбованості тим, що в сучасному українському суспільстві жінки мають обмежені в порівнянні з чоловіками можливості по реалізації своїх конституційних прав [10], а також активної позиції щодо подолання порушень принципів гендерної рівності в різних сферах життя суспільства від чого втрачають не тільки жінки, а і вся національна спільнота.

Йдеться про підвищення ефективності використання людського капіталу соціуму в суспільному житті та у сферах економіки і управління шляхом надання жінкам рівних з чоловіками можливостей для самореалізації, а отже і підвищення ефективності і конкурентоспроможності суспільства у зовнішньому оточенні на засадах сталого розвитку.

Згідно з Конституцією України, жінки мають рівні з чоловіками права щодо створення власного людського капіталу [15], а отже повинні мати і практичні можливості щодо реалізації прав на його реалізацію. В той же час внаслідок недостатньої гендерної культури, застарілих стереотипів суспільної свідомості та інших чинників, в сучасному українському суспільстві жінки обмежені в своїх можливостях стосовно використання створеного ними власного людського капіталу через перевантаження сімейними обов'язками і оманливість суспільних пільг щодо догляду і виховання дітей, більш раннього виходу на пенсію тощо.

Якими б чинниками не було викликано стримування і гальмування самореалізації жінок від цього втрачають не тільки вони особисто, а і суспільство в цілому через невикористання можливостей для розвитку та соціально-економічної віддачі від людського капіталу величезної кількості жінок тим більше, що на його створення витрачаються значні обсяги ресурсів соціуму.

З нашого погляду аксіоматично, що неефективне використання можливостей розвитку пов'язаних з людським капіталом більш ніж половини членів українського суспільства тягне за собою зниження його конкурентоспроможності в змаганнях з країнами світової спільноти через недостатнє використання вже існуючої ресурсної бази, що вимагає впровадження системних управлінських заходів для виправлення такого становища.

Як вимагають згадані вище Закон України [11] і Указ Президента [12], нормативно-правові акти і програми економічного та соціального розвитку як на державному, так і на місцевому рівнях треба розробляти і реалізовувати відповідно до гендерних принципів, а засади самоорганізації передбачають постійне суспільне обговорення тих проблем, які потребують конкретних управлінських рішень. Щодо реалізації прийнятих управлінських рішень, то ці ж самі нормативно-правові акти передбачають застосування так званих програм позитивних дій, під якими розуміються системні комплексні програми, які вводяться на певний період і носять характер суспільних вимог, що адмініструються через орієнтацію суспільства і органів влади на певні суспільно погоджені і визначені індикативні показники, які стають реперами для

громадського моніторингу.

Суспільна необхідність застосування позитивних дій пов'язана з тим, що, як свідчать сучасні соціальні дослідження, в різних галузях соціально-економічного життя прийняте в соціумі розуміння суспільної і біологічної ролі жінки зменшує можливості їх професійного і особистого розвитку через те, що бюджет їх особистого часу перевантажений організацією сімейного побуту та турботами по вихованню дітей. Зокрема, на відпустки по догляду і вихованню дітей та на лікування, спричинені захворюванням дітей, жінки в середньому витрачають до 3-4 -х років працездатного віку. До цього можна додати невдаче пенсійне законодавство, яке побудоване на застарілих уявленнях періоду індустріального розвитку і передбачає вихід жінок на пенсію на 5 років раніше від чоловіків [14]. Тільки ці дві причини в середньому на 8-9 років зменшують той період часу, в який суспільство може з користю одержати віддачу від розкриття і використання людського капіталу жінок [9].

Можна підрахувати, що вказане вище скорочення терміну активної трудової діяльності жінок відповідає зниженню числа зайнятих у суспільно-корисному виробництві, яке є еквівалентом прихованого безробіття, на рівні 10% від числа зайнятих у економіці, а відтак на пропорційну складову зменшує обсяги ВВП та інші показники, від яких залежить добробут і конкурентоспроможність нашого суспільства. Водночас згадане скорочення термінів трудової діяльності веде до того, що роботодавці в першу чергу скорочують саме жінок, крім цього затримується їх кар'єрний ріст і відповідно оплата праці, яка, за даними статистики, є на 15-18% меншою від чоловіків, та відповідно меншими стають і їх пенсії [9].

Однак, потрібно зазначити, що за наслідками опитувань, проведених серед жінок, більшість з них проти збільшення віку свого виходу на пенсію та зменшення термінів відпусток по догляду і вихованню дітей із-за недостатньої інфраструктури і якості послуг по вихованню дітей та облаштування сімейного побуту, які існують у країні.

Можна вважати, що саме внаслідок застарілої суспільної ментальності, а також нерозвинутої інфраструктури послуг по забезпеченню сімейного побуту і вихованню дітей жінки схильні до особистих обмежень, від чого втрачають як самі жінки, оскільки зменшуються їх доходи і на протязі економічно-активного періоду життя, і в похилому віці, а відтак і якість їх життя в цілому [9], так і суспільство і економіка країни.

Це суттєві протиріччя, які в соціальному плані мають як індивідуальний, так і територіальний та національний виміри. Саме в таких

масштабах ці протиріччя мають бути вирішені на ментальному, економічному та організаційному рівнях в інтересах розвитку національного соціуму і забезпечення його конкурентоспроможності у боротьбі за світові ресурси і ринки збуту.

Для вирішення цього протиріччя на рівні національного і територіальних загалів треба сформувати соціальне замовлення для органів управління на організацію суспільного діалогу з гендерних проблем, пошуки рішення яких повинні лежати у площині сталого розвитку і більш ефективного використання людського капіталу.

Зокрема, саме в масштабі країни як у соціальному, так і в економічному аспектах необхідно спрямувати зусилля національної спільноти на досягнення громадської згоди по вирівнюванню термінів виходу на пенсію жінок і чоловіків, наприклад, по певному переліку професій, посад, тощо, в яких результати труда ґрунтуються на інтелектуальних, організаційних, управлінських і тому подібних здібностях, навичках і вміннях, а не фізичній праці чи праці у шкідливих умовах. Що стосується створення умов, які сприятимуть самореалізації жінок в інтересах суспільства, то вони можуть реалізовуватись через програми позитивних дій і на національному рівні і на рівні регіонів та територіальних громад. Зокрема це стосується проблем звільнень, скорочень і обмежень кар'єрного росту за ознаками статі.

На нашу думку, програми позитивних дій у тому, що стосується широкого спектру гендерних проблем повинні бути обов'язковою частиною стратегії розвитку територіальних спільнот. Такі програми (розраховані на поточний і перспективний розвиток) повинні наочно свідчити про зосередження суспільної уваги, зусиль і ресурсів на гендерному напрямку.

Програми позитивних дій, які, з одного боку, є частиною соціального замовлення, а з іншого – є елементом його реалізації, треба спрямовувати на вирішення низки проблем щодо зменшення навантаження на жінок по вихованню дітей, наприклад шляхом покращення якості і розширення кола соціальних послуг у цій галузі, та досягнення паритету у вихованні дітей між жінками і чоловіками. Останнє потребує суттєвих ментальних змін у свідомості значної частини населення країни.

Наприклад, територіальні громади, визнаючи важливість зменшення сімейного навантаження жінок можуть розробляти комплексні програми по інституційному забезпеченню дошкільного і шкільного виховання дітей, по-перше, через будівництво муніципальних дитячих садків і ясел, спортивних споруд, зон відпочинку, тощо із залученням для цього коштів громадян, наприклад, шляхом випуску муніципаль-

них облігацій та створення територіальних акціонерних товариств, дивідендами в яких для акціонерів будуть не тільки фінансові кошти, а і покращення суспільної інфраструктури та якості життя мешканців. По-друге, якість послуг по вихованню дітей можна підвищити шляхом проведення відповідних тендерів за участю в них приватних і муніципальних творчих виховательських колективів, що надаватимуть ці послуги, в тому числі і на комерційній основі, а їх якість буде контролюватися і відстежуватися користувачами цих послуг через механізми громадського моніторингу.

Такий же підхід може бути застосований щодо побутового обслуговування населення із наданням у межах повноважень органів самоврядування преференцій відповідним підприємцям та муніципальним підприємствам, створення яких може бути виділено у окрему програму розвитку, з метою зменшення бюджету часу мешканців, який витрачається на задоволення їх побутових потреб.

Що стосується форми залучення місцевих ресурсів і методів вирішення гендерних питань на місцях то, в принципі, це залежать тільки від місцевої специфіки, солідарності членів територіальних громад, їх креативних здібностей, здатності до самоорганізації та розуміння важливості і необхідності прикладання індивідуальних і колективних зусиль для вирішення гендерних проблем на постійній і системній основі.

Значну роль в обговоренні і вирішенні жіночих аспектів проблем гендерної рівності як у плані формування суспільної свідомості, так і у плані концентрації на цьому напрямі організаційних і матеріальних ресурсів, окрім уповноважених на це згідно з указаними вище законодавчими і нормативними актами відповідних органів влади і управління, повинні зіграти ЗМІ і недержавні громадські організації (НГО).

На наш погляд, необхідною умовою ефективної взаємодії НГО з широким загалом з приводу залагодження суспільних протиріч з гендерної проблематики є забезпечення між акторами цих процесів інформаційно-комунікативних контактів через канали телебачення, радіомовлення і друкованих ЗМІ, що знаходяться в державній і комунальній власності шляхом їх трансформації у громадські мас-медійні канали.

Облаштування громадських мас-медійних каналів, як спосіб підвищення соціального впливу на органи влади і управління і формування передової суспільної свідомості, зокрема і з гендерних питань, може бути впроваджений, якщо діяльність державних і комунальних за формою власності ЗМІ одержить громадську спрямованість в своїй роботі через інституціалізований на законодавчому рівні вплив на редакційну політику шляхом створення при них громадських наглядових

рад з постійною участю в їх роботі представників широкого спектру НГО з обов'язковою участю гендерних організацій.

Важливою умовою участі гендерних організацій у процесах суспільної саморегуляції, що відноситься до необхідних умов сталого розвитку, є також постійний моніторинг прийняття і виконання органами влади і управління рішень по суспільно-чутливим питанням та організація процедури діалогу між органами влади і управління та громадськістю і звітування органів влади і управління безпосередньо перед зібраннями громадських організацій і активних громадян.

Наприклад, такий моніторинг і діалог, раз на півроку, може виливатися у громадські форуми на місцевому рівні з обов'язковим прийняттям суспільством рішень щодо оцінки результатів управління в цілому і обов'язково з гендерних питань.

Громадські форуми повинні бути впроваджені як на державному, так і місцевому рівнях в сенсі згаданих вище позитивних дій. Результати проведеного на цих форумах оцінювання діяльності органів влади і управління в рамках позитивних дій повинно мати організаційні наслідки аж до позбавлення невдалих посадовців їх повноважень та чітких процедур попередження недолугих управлінців про їх невідповідальність займаним посадам, в тому числі і тим, що є виборними.

Останні пропозиції можуть викликати застереження як такі, що несуть суспільству вірогідні загрози дестабілізації через втручання в процеси управління неконтрольованих урядовцями громадських, зокрема, гендерних організацій.

Цьому можна заперечити те, що існуюча в країні система управління на теперішній час не вірогідно, а цілком реально призвела до втрати Україною конкурентних переваг і накопиченню багатьох суспільних і економічних проблем, які не знаходять свого вирішення і внаслідок цього не забезпечується не тільки сталий, а і будь-який розвиток країни відповідно до викликів часу.

З огляду на це стає зрозумілим, що в такій ситуації суспільство повинно шукати механізми покращення роботи органів влади і управління через механізми моніторингу і корекції їх діяльності із залученням експертного співтовариства та НГО як організаційних структур що не тільки здатні впливати на управлінські рішення, а і відігравати роль осередків самоорганізації і мобілізації суспільства для вирішення суспільних проблем, серед яких гендерні питання займають важливе місце.

Висновки:

1. Висунуто положення про те, що при стратегічному плануванні сталого розвитку як на національному, так і на територіальному рівнях

треба спиратися на наступні складові: інноваційний характер розвитку, забезпечення умов для суспільної синергії, сприяння та стимулювання розвитку людського і соціального капіталів.

2. Висунуто постулат про те, що однією з умов сталого соціально-економічного розвитку є соціальна регуляція і обов'язкова розробка стратегій планування розвитку територіальних спільнот, котрі повинні спрямовуватися на забезпечення рівних можливостей для розвитку особистостей у такий спосіб, котрий визначатиметься їх людським потенціалом, а не поточним соціальним положенням та сприятиме збільшенню суспільної віддачі особистості і покращувати якість життя членів суспільства відповідно до їх людського капіталу, поставленим на службу суспільства.

3. Неефективне використання можливостей розвитку, пов'язаних з людським капіталом жіночої складової українського суспільства, апіорі тягне за собою зниження його конкурентоспроможності в змаганнях з іншими країнами світової спільноти.

4. Для підвищення конкурентоспроможності українського суспільства, покращення його трудового балансу і зростання економічних показників необхідно сформулювати соціальне замовлення на створення і впровадження програм позитивних дій щодо забезпечення в українському суспільстві гендерної рівності.

5. Стрижем комплексу програм позитивних дій щодо подолання гендерної нерівності повинні стати висунення пропозицій, розробка і обговорення широким колом чітких суспільних і державних механізмів участі НГО і ЗМІ в програмах позитивних дій по подоланню гендерної нерівності та підвищення конкурентоспроможності вітчизняного суспільства.

6. Для забезпечення участі широкого кола у розробці, створенні й обговоренні програм щодо вирішення різних аспектів проблем гендерної рівності, крім уповноважених на це згідно з указаними вище законодавчими і нормативними актами відповідних органів влади і управління, необхідно створення громадських ЗМІ і облаштування громадських мас-медійних каналів як способу підвищення соціального впливу на органи влади та управління і формування передової суспільної свідомості.

7. При створенні і впровадженні програм позитивних дій визначити як першочергові проблеми щодо зменшення навантаження на жінок по вихованню дітей шляхом покращення якості і розширення кола соціальних послуг в цій сфері, та досягнення паритету у вихованні дітей між жінками і чоловіками.

8. Спрямувати зусилля на досягнення громадської згоди щодо ви-

рівнювання термінів виходу на пенсію жінок і чоловіків по певному переліку професій, посад, тощо, в яких результати труда ґрунтуються на інтелектуальних, організаційних, управлінських і т.п. здібностях, навичках і вміннях.

9. Умовою участі гендерних організацій і НГО в процесах суспільної саморегуляції, що відноситься до необхідних умов сталого розвитку, є постійний моніторинг прийняття і виконання органами влади і управління рішень щодо суспільно-чутливих питань та організація процедури діалогу між органами влади і управління та громадськістю і звітування органів влади і управління безпосередньо перед зібраннями громадських організацій і активних громадян.

10. Звіти органів самоуправління, управління і влади щодо суспільно значущих, в тому числі тендерних питань, доречно впровадити як на державному, так і місцевому рівнях, наприклад, у формі громадських форумів.

Стосовно останнього висновку уявляється доречним прийняття такого положення, згідно з яким у випадках, коли результати оцінювання на громадських форумах діяльності органів влади і управління (в рамках реалізації програм позитивних дій) виявляться негативними, то вони обов'язково матимуть організаційні наслідки – включно до позбавлення невдалим чиновників їх посад, та чітких процедур попередження недолугих управлінців про їх невідповідальність займаним посадам, в тому числі і тим, що є виборними.

В рамках даної роботи ми торкнулися, але детально і змістовно не розкрили положення про те, що характер розподілу в соціумі результатів суспільної праці повинен забезпечувати рівні можливості для збереження і розвитку позитивного людського капіталу кожної особистості, гармонізації розвитку людини і суспільства, які повинні бути досліджені і доведені у наступних роботах.

1.Моисеев Н.Н. Судьба цивилизации – путь разума. – М.: МНЭПУ, 1998. – 278с.

2.Наше общее будущее: Доклад международной комиссии по окружающей среде и развитию. – М.: Прогресс, 1989. – 125 с.

3.Розенберг Г.С., Черникова С.А., Краснощеков Г.П. и др. Мифы и реальность устойчивого развития // Проблемы прогнозирования. – 2000. – № 2. – С.133-144.

4.Гесць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.

5.Куракса С.В., Куракса В.М. Синергетика соціального менеджменту і територіального розвитку // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць. Вип.1(31). – Харків: ХРІАДУ МАГІСТР, 2007. – С.270-278.

6.Патнам Р. Творення демократії. – К: Сполом, 2003. – 310 с.

7.Пекинская декларация и Платформа действий, Пекин +5: Политическая декларация и Итоговый документ / Организация Объединенных Наций: Департамент общественной информации ООН. – Нью-Йорк, 2002. – 304 с.

8.Грицяк Н. Підходи і методи державного управління у сфері гендерної політики // Управління сучасним містом. – 2004. – №3/7-9(15). – С.131-139.

9.Середній клас України: теорія та сучасні тенденції становлення. – К.: Вид. дім «Корпорація», 2004. – 542 с.

10.Постанова Верховної Ради України «Про рекомендації парламентських слухань на тему: «Рівні права та рівні можливості в Україні: реалії і перспективи» // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi?nreg>.

11.Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8.09.2005р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – №52. – ст.561.

12.Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Указ Президента України №1135/2005 від 26.07.2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – №30. – с.48, ст.1791.

13.Державна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi?nreg>.

14.Праця України. – К.: Статистика, 2003. – 121 с.

15.Конституція (Основний Закон) України. – К., 1996. – 64 с.

Получено 12.10.2009

УДК 332 : 37.025

А.А.КОХАН

Харьковская национальная академия городского хозяйства

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА

Исследуются вопросы сущностного определения интеллектуального потенциала региона, методы исследования уровня его состоятельности, применимости в условиях рыночной экономики. Рассматривается объективное состояние данной проблемы на примере Слабожанщины и г.Харькова. Намечены перспективы развития действующей образовательной системы.

Досліджуються питання сутнісного визначення інтелектуального потенціалу регіону, методи дослідження рівня його заможності, застосовності в умовах ринкової економіки. Розглядається об'єктивний стан даної проблеми на прикладі Слабожанщини і м.Харькова. Намічено перспективи розвитку діючої освітньої системи

The problems of essential determining intellectual potential in a region the methods of investigating the level of its justifiability and applicability in the conditions of market economy are described. The state of the problem is considered on the example of Kharkov region.

Ключевые слова: формирование, интеллектуальный потенциал, профессиональная ориентация, система образования.

Раскрытие темы предполагает первоначальные дефиниции. Под "формированием" мы предполагаем в данном случае некий запланированный и управляемый процесс, подверженный контролю и коррекции. "Интеллектуальный потенциал" позиционируется как некий константный уровень системы – и вместе с тем системы, способной к позитивной модификации ("саморазвитию" или "управляемому разви-